Vapaaehtoisen palokunnan (VPK) mallisääntöjen 2024 perustelumuistio

Taustaa

Palokunnan jäsenet päättävät tarvitseeko palokunnan sääntöjä muuttaa. Yleensä sääntöjen uudistamista varten muodostetaan hallituksen päätöksellä työryhmä. Yhteiskunnan muuttuessa on aika ajoin hyvä tarkastella, että palokunnan säännöt ovat ajantasaiset. On huomioitavaa, että yhdistyslaki, pelastuslaki, valtioneuvoston asetus pelastustoimesta ja muut säädökset muuttuvat ympärillämme jatkuvasti.

Tässä perustelumuistiossa on pyritty täydentämään ja perustelemaan vapaaehtoisen palokunnan (VPK) mallisääntöjä 2024 verrattuna vuoden 2021 mallisääntöihin. Tämä perustelumuistio on SPEKin kehittämispäällikkö Markku Savolaisen käsialaa, tukena on ollut mallisääntötyöryhmä (Sakari Aalto, Köpi Lehtonen, Joonas Nieminen ja Sami Kangas). Osa tästä dokumentin kirjauksista on Savolaisen muistiinpanoista Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton järjestämästä hallinnon koulutuksesta, jossa KPMG:n Jyrki Kaukoranta piti alustusta kahtena iltana syksyllä 2023.

Patentti- ja rekisterihallituksen lakimies Varpu Norilo on 7.8.2024 päättänyt hyväksyä mallisäännöt. Päätös on voimassa kaksi (2) vuotta sen antamisesta lukien (yhdistyslaki 55 §). Jäsenyhdistys voi tehdä sääntömuutosilmoituksen sähköisessä järjestelmässä käyttäen mallisääntöjen diaarinumeroa 2024/818451Y.

Pykälät ovat samat kuin mallisäännöissä. Tarkista aina sääntöjä uudistaessa Yhdistyslain ajantasainen lainsäädäntö (seurattu 17.8.2026 saakka).

1 § Yhdistyksen nimi, kotipaikka (ja kieli)

Nimi

Vapaaehtoisen palokunnan, VPK:n, nimellä on pitkät ja ansiokkaat perinteet aina vuodesta 1838 lähtien, jolloin Turkuun perustettiin maamme ensimmäinen vapaaehtoinen palokunta.

Sopimuspalokunnat ovat joissakin tapauksissa muuttaneet perinteikkään nimensä uuteen muotoon, kuten esimerkiksi Länsi-Helsingin Sopimuspalokunta ry.

Palokunnat ovat sääntömuutoksissa viime aikoina luopuneet pitkästä Vapaaehtoinen palokunta -nimestä ja muuttaneet sen VPK-muotoon, esimerkiksi Savion VPK ry.

Yhdistyksen nimi kirjoitetaan virallisesti täsmälleen siinä muodossa, kun se on ilmoitettu Patentti- ja Rekisterihallituksen ylläpitämään Yhdistysrekisteriin. Yhdistyksen nimestä muodostettuja lyhenteitä ei voida erikseen merkitä rekisteriin, mutta niitä voidaan käyttää epävirallisesti. Lyhenne voi olla osana yhdistyksen nimeä, esimerkiksi Vuolijoen kunnan Vapaaehtoinen palokunta VPK r.y.

Vapaaehtoisen palokuntayhdistyksen nimi suositellaan kirjoitettavaksi isoilla alkukirjaimilla ja loppuun liitetään rekisteröintiä osoittava merkintä ry (rekisteröity yhdistys) tai vastaavasti ruotsinkielisen yhdistyksen perään rf (registrerad förening).

Yhdistyksen nimen tulee erottua selvästi ennestään rekisterissä olevista yhdistysten nimistä. Se ei saa olla harhaanjohtava yhdistyslain 49 § mukaan eikä hyvän tavan vastainen.

Kotipaikka

Palokunnan kotipaikka on sen sijaintikunta. Yhdistyksen kotipaikka ei voi olla useassa kunnassa. Kotipaikan merkitys on juridinen, sillä sen perusteella määräytyy, mitkä viranomaiset käsittelevät yhdistyksen asioita.

Kieli

Palokunta voi olla kaksikielinen, jolloin säännöissä on oltava siitä maininta. Vastaavasti palokunnan säännöissä voidaan määrätä, että yhdistyksellä on suomenkielinen, ruotsinkielinen ja saamenkielinen nimi taikka nimi kahdella mainituista kielistä, jolloin mitä tahansa asianomaisista nimistä voidaan käyttää yhdistyksen nimenä.

Yhdistyslaki 51 §: Yhdistys merkitään rekisteriin sekä suomen että ruotsin kielellä, jos yhdistyksen säännöt on laadittu ja ilmoitus rekisteriin tehdään molemmilla kielillä. Perusilmoituksen tai sääntöjen muuttamista koskevan ilmoituksen yhteydessä taikka asetuksella säädettävän ajan kuluessa on lisäksi toimitettava virallisen kääntäjän antama todistus siitä, että säännöt ovat keskenään samansisältöiset.

2 § Tarkoitus

Yhdistyksen tarkoitus on se päämäärä, jonka saavuttamista yhdistyksen toiminnalla tavoitellaan. Toimintamuodot ovat keinoja tarkoituksen saavuttamiseksi. Tarkoitus- ja toimintamuodot liittyvät läheisesti toisiinsa. Toimintamuodoiksi ei voida valita mitään sellaista, joka ei edistä tarkoituksen toteuttamista.

Palokunnan tarkoituksena on yhteiskunnan ja kansalaisten turvallisuuden edistäminen ja kehittäminen sekä avun antaminen normaali- ja poikkeusoloissa.

3 § Toimintamuodot

Kansalaisten ja yhteiskunnan turvallisuuden edistäminen ja onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen ovat lyhyesti sanottuna VPK:n toiminnan tarkoitus. Pyrkiessään tähän päämäärään ts. toteuttaakseen olemassaolonsa tarkoituksen, on VPK:n mallisääntöjen 3 §:ssä lueteltu ne toimintamuodot (keinot), joilla tarkoituspykälässä mainittuun päämäärään pyritään.

Yhdistys voi harjoittaa vain sellaista elinkeinoa tai ansiotoimintaa:

- josta on määrätty sen säännöissä
- joka muuten välittömästi liittyy sen tarkoituksen toteuttamiseen taikka
- jota on pidettävä taloudellisesti vähäarvoisena
- rajanveto sijoitus- ja liiketoiminnan välillä on epäselvä

1. palokuntasopimuksen tekeminen yhteiskunnan, hyvinvointialueen pelastustoimen tai kulloisenkin pelastustoimesta vastaavan tahon kanssa on oltava palokunnan toiminnan edellytys. Vapaaehtoisesta palokunnasta tulee käytännössä pelastustoimintaan osallistuvien jäsentensä työnantaja siinä tapauksessa, että koulutuksesta, varallaolosta, harjoituksista tai sammutus- ja pelastustyöstä on maksettu henkilökohtaisia palkkioita jäsenille. Tosin työnantajalle kuuluvista käytännön velvoitteista huolehtii usein sopimuksen perusteella hyvinvointialue. Tämä menettelytapa on järkevä tapa hoitaa palkkioiden maksuun, sosiaaliturva- ja eläkemaksuihin liittyvät työnantajalle kuuluvat velvoitteet. Palokunta voi toimia myös työnantajana, mutta silloin hallinnollinen työ palokunnassa lisääntyy merkittävästi. Suomessa on myös alueita, joissa työnantajaroolissa toimii alueellinen pelastusliitto tai vastaava.
2. pyrkii tarvittaessa tuottamaan sopimuksen mukaista ensivastetoimintaa. Tämä on uutena asiana, edellisissä mallisäännöissä tätä ei ollut.
3. pyrkii tarvittaessa tuottamaan sopimuksen mukaista hälytysmuonitustoimintaa. Hälytysmuonitussopimuksen tekeminen on mukana myös uutena asiana, mikäli palokunta suorittaa hälytysmuonitustoimintaa. Näistä kahdesta edellisestä voi säännössä olla maininta, vaikkei tällä hetkellä ensivaste- tai hälytysmuonitusta tehtäisikään.
6. ylläpitää tarvittaessa sopimusten edellyttämiä hälytystoimintoja sekä toimintansa ylläpitämiseksi ja jatkuvuuden turvaamiseksi tarpeellisiksi katsomiaan rekisteröimättömiä osastoja, joille hallitus vahvistaa johtosäännöt. Osa palokunnista on ottanut sääntöihin osastojen tilalle toiminnot (pelastustoimintaan-, onnettomuuksien ehkäisyyn-, ja jäsenpalveluihin kuuluvat toiminnot). Mikäli

palokunta haluaa kirjata osastojen sijaan toiminnot palokunnan sääntöihin, niin osastot on poistettava tämän 3 § 6. kohdan lisäksi 5 § kolmannen kappaleen kohta, joissa puhutaan osastoista. Vanhoissa säännöissä oli toiminnan ylläpitämiseksi tarpeelliseksi katsomiaan tukitoimia lueteltu eri osastot: Varautumis-, turvallisuusviestintä-, nuoriso-, nais-, veteraani-, järjestö-, tuki- ja soittokuntatoimintoja. Nyt kaikkien osastojen luetteleminen on poistettu sen vuoksi, että palokunnat ovat muuttaneet veteraaniosastoja järjestöosastoiksi, naisosastoja tukiosastoiksi, joka mahdollistaa myös miesten osallistumisen esim. hälytysmuonitustehtäviin.

7. tekee tarvittaessa esityksiä pelastustoiminnan ja ensivastetoiminnan kehittämiseksi (Edellisissä mallisäännöissä oli alan kehittämiseksi, edellisessä luonnoksessa pelastustoimen kehittämiseksi)
10. poistettu kurssimuotoinen koulutus, joten pelkkä turvallisuusalan koulutuksen järjestäminen.
11. muotoiltu uudelleen jäsenistölle annettava koulutus.
12. jäsenille tarjottava monipuolinen toiminta muotoiltu nykyaikaisempaan muotoon.
14. hankkii toimintaansa tarvittavaa ja säädöstenmukaista kalustoa ja varusteita, (uusi asia)
15. uutena asiana tukee tarvittaessa vapaaehtoista pelastuspalvelua, tästä esimerkkinä hälytysmuonitus etsinnöissä tai palokunnan tukiosaston kadonneen etsintä yhdessä Vapepan kanssa.
16. palokunta voi kuulua jäsenenä muihin yhteisöihin, (Tämä kohta on siirretty pois 2 § Tarkoitus)
17. tekee tarvittaessa muita vastikkeellisia palvelutehtäviä palokunnan toiminnan rahoittamiseksi. Tämä lisäys siksi, koska palokunnilla pitää toimintamuodoissa olla maininta omasta varainhankinnasta.

Osastojen johtosäännöt:

- ohjaavat yhdistyksen sisäistä toimintaa
- ei vaikutusta yhdistyksen ulkopuolisiin tahoihin
- yhdistyslaissa ei ole määräyksiä osastoista tai niiden toiminnasta
- osastoilla usein muissa kuin taloudellisissa asioissa melko itsenäinen

4 § Jäsenyys

Muokattu tämän pykälän alkua siten, että varsinaiseksi jäseneksi ei hallitus voi hyväksyä oikeustoimikelpoista yhteisöä tai säätiötä. Palokunnassa on siten varsinaisina jäseninä vain henkilöjäseniä tai kunniajäseniä.

Muutettu mallisääntöihin kohta: Varsinaiseksi jäseneksi voidaan hyväksyä myös alle 18-vuotias huoltajan tai holhoojan suostumuksella.

Palokunta voi määrittää jäsenyyteen myös ikärajan, esimerkiksi siten, että varsinaiseksi jäseneksi otetaan vain täysi-ikäiset henkilöt. Alle 18-vuotiaat voivat olla nuorisojäseniä, joilla on palokunnan kokouksissa läsnäolo- muttei äänioikeutta. Mallisäännöissä ei ole mainintaa nuorisojäsenistä ja jos palokunta tällaista jäsenlajia käyttää, niin silloin 4 §:ssä ja 6 §:ssä pitää olla maininta, että palokunnassa on nuorisojäseniä ja heille pitää silloin olla jäsenmaksuvelvoitteen määrä (joko ei ollenkaan tai sama kuin varsinaisilla jäsenillä).

Uutena asiana on koejäsenyys. Jokainen palokunta voi itse päättää kirjaako omiin sääntöihinsä uuden henkilön koejäsenyyttä ja jos kirjaa, mikä on koejäsenyyden kesto. Nyt mallisääntöihin on kirjattu kuusi (6) kuukautta koejäsenyyden kestoksi. Koejäsenyysajan määrittää palokunta itse, kuinka monta kuukautta koejäsenyys kestää.

Uusi kirjaus koejäsenyyden hyväksymisestä: Hallitus hyväksyy henkilön, joka on ilmaissut tahtonsa liittyä palokuntaan, koejäseneksi. Koejäsenyyden jälkeen hallitus joko hyväksyy tai hylkää uuden jäsenen varsinaiseksi jäseneksi. Kun koejäsenyys on säännöissä mainittu, ei hallituksen tarvitse perustella kieltävää päätöstä mitenkään, eikä päätöksestä voi valittaa mihinkään.

Koejäsenellä ei ole jäsenmaksuvelvollisuutta, vain varsinaisilla jäsenillä on.

Palokunnan jäseneksi hyväksytään vain sen tavoitteiden edistämiseen omistautuneet henkilöt, niin koejäsenyyden aikana ei henkilö ole mahdollisesti ole jäsenyyden arvoinen. Jäseneksi ottamisen pitää palokunnassa olla vakaan harkinnan tulos, sillä jäsenen erottaminen on hyvin vaikeaa, ellei ole kyse maksamattomasta jäsenmaksusta.

Alaikäinen tarvitsee huoltajansa tai holhoojansa suostumuksen liittyäkseen palokuntaan. Alle 18-vuotias ei vois siis itse hakea jäsenyyttä, vaan se on huoltajan allekirjoitettava.

Palokunnan kannattaa käyttää jäsenyyttä hakevien osalta erillistä sähköistä lomaketta palokunnan kotisivuilla, tai palokunnalla jaettavaa paperista lomaketta. Lomakkeella uusi jäsen ilmaisee, että hän hakee jäsenyyttä.

Kunniapuheenjohtajaksi, kunniapäällikköksi ja kunniajäseneksi voi palokunnan kokous kutsua hallituksen esityksestä palokuntaa ansiokkaasti edistäneen henkilön. Lisätty mallisääntöihin teksti: Kunniajäsenyys on elinikäinen, mutta palokunnan kokous voi erottaa kunniapuheenjohtajan, -päällikön tai -jäsenen kunniapuheenjohtajuudesta, -päällikkyydestä tai -jäsenyydestä, mikäli kunniapuheenjohtaja, -päällikkö tai -jäsen toimii palokunnan sääntöjen vastaisesti tai esiintyy palokunnan arvoa alentavasti.

Tällä kirjauksella kunniajäsenyyden voi siis menettää, mikäli henkilö käyttäytyy sääntöjen vastaisesti tai vahingoittaa yhdistystä esim. taloudellisesti tai maineen osalta.

Mallisäännöissä ei ole mainintaa, mutta palokunta voi itse harkita hyväksyykö se kunniajäseneksi myös jonkun yhdistyksen tai yrityksen, joka on merkittävästi tukenut palokunnan toimintaa. Suositeltavaa on kuitenkin tehdä kunniapuheenjohtajan, kunniapäällikön ja kunniajäseneksi kutsumisesta ohje- tai johtosääntö.

Jos jäseneksi ottaminen on tapahtunut ilman hallituksen päätöstä, voi menettelyvirheen korjata myöhemmin. Henkilöä kohdellaan jäsenenä ja mikäli hän maksaa jäsenmaksun, häntä on kohdeltava jäsenenä. Jos jäsen hyväksytään ehtojen vastaisesti ja asia on ollut päätöksentekohetkellä tiedossa, jäsenyys kuitenkin syntyy.

Kannattaa huomioida varsinaisen jäsenen jäsenoikeudet:

- oikeus osallistua päätösvallan käyttämiseen
- oikeus asettua ehdolle luottamustehtäviin
- oikeus moittia yhdistyksen päätöksiä tuomioistuimessa
- tietojensaantioikeus (jäsenluettelo ja yleisesti yhdistyksen toiminasta)
- Mahdollisesti erilaisia yhdistyskohtaisia jäsenoikeuksia (oikeus käyttää tiloja, oikeus osallistua yhdistyksen tilaisuuksiin, oikeus käyttää neuvontapalveluita, jäsenalennukset jne.)

Jäsenvelvollisuudet:

- maksuvelvollisuus
- lojaaliusvelvollisuus (pidättäytyy yhdistystä vahingoittavista teoista)
- muut säännöissä mainitut velvollisuudet. Huom! Jäsentä ei voida velvoittaa sitovasti sääntöjä alemman tason päätöksellä (johtosääntö ym.), ellei asiasta ole säännöissä mainintaa, kuten näissä mallisäännöissä on.

5 § Jäsenen eroaminen, rangaistusmenettelyt ja jäsenen erottaminen

Hallitus voi erottaa jäsenen, joka ei täytä palokunnan jäsenilleen asettamia velvollisuuksia, toimii palokunnan sääntöjen tai osaston johtosäännön vastaisesti tai esiintyy palokunnan arvoa alentavasti. Jäsenen velvollisuudet ovat mainittu osastojen johtosäännöissä ja tarvittaessa sitoumuslomakkeissa. Ennen erottamista pitää jäsenelle antaa mahdollisuus tulla kuulluksi.

Päätökseen tyytymätön voi vedota palokunnan kokoukselle jättämällä kirjallisen valituksen hallitukselle 14 vuorokauden kuluessa päätöksen tiedoksiannosta. Valituksen saavuttua hallitukselle, on hallituksen velvollisuus kutsua joko varsinainen tai ylimääräinen kokous koolle viimeistään kahden (2) kuukauden kuluessa.

Yhdistyslaki ei määrittele, pitääkö palokunnasta erottaminen antaa tiedoksi asianosaiselle, mutta hyvään hallintotapaan kuuluu, että rangaistusmenettelystä ja erottamisesta tiedotetaan asianosaiselle henkilölle. Sen vuoksi mallisääntöihin on kirjattu, erottamispäätöksestä ilmoitetaan kirjallisesti.

Tätä pykälää on täydennetty otsikkoa myöten. Lisäyksenä rangaistusmenettelyt ja jäsenen erottaminen.

Jäsenen eroamisesta kannattaa kirjata hallinto- ja johtosäännössä tai sitten tähän sääntökohtaan kirjata, kuka voi vastaanottaa jäsenen eroamisilmoituksen. Olennaista on, että eroamisilmoitus tehdään kirjallisesti tai sähköisellä viestivälineellä (sähköposti, teksti- tai WhatsApp-viesti ym.) Katso yhdistyslain 13 §.

Kun säännöissä on kirjattu rangaistusmenettelyt, niitä on helpompi käyttää, kun yhdistyslain 14 § tuntee vain kolme erottamismuotoa.

Säännöissä kirjatut rangaistukset; suullinen huomautus, kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen palokunnan toiminnasta antaa hallitukselle mahdollisuuden ojentaa henkilöä, joka on toiminut palokunnan sääntöjen, johtosääntöjen tai pelastustoimen arvojen vastaisesti. Olennaista ennen rangaistuksen antamista on annettava henkilölle mahdollisuus tulla kuulluksi.

Palokunnan jäsenyydestä erottamisessa on päätökseen tyytymättömän mahdollisuus vedota erottamiskäsittely yleiseen kokoukseen.

Varsinainen jäsen tai kannattajajäsen katsotaan hallituksen päätöksellä eronneeksi, ellei laiminlyötyä jäsen- tai kannatusmaksua ole suoritettu muistutuksesta huolimatta kuuden (6) kuukauden kuluessa muistutuksen eräpäivästä.

On huomioitavaa, että Patentti- ja rekisterihallitus on hyväksynyt erään Varsinais-Suomessa sijaitsevan palokunnan sääntöihin oheisen pykälän 5, joka on tässä kokonaisuudessaan:

5§

Jäsenen eroamisesta ja erottamisesta yhdistyksestä noudatetaan mitä voimassa olevassa yhdistyslaissa on sanottu.

Yhdistyksen jäsen katsotaan hallituksen päätöksellä eronneeksi yhdistyksestä, mikäli jäsen ei ole osallistunut yhdistyksen toimintaan tai ei ole suorittanut jäsenmaksuvelvoitettaan viimeksi kuluneen kahden kalenterivuoden aikana. Kunniajäsenet katsotaan yhdistyksen ainaisjäseniksi.

Kannattajajäsen katsotaan hallituksen päätöksellä eronneeksi, ellei laiminlyötyä kannatusjäsenmaksua ole suoritettu viimeistään seuraavan kalenterivuoden aikana.

Palokunnan toiminta perustuu koulutuksen ja harjoittelun kautta saatuun osaamiseen. Hallitus voierottaa jäsenen, joka toimii palokunnan sääntöjen tai osaston johtosäännön vastaisesti, tai esiintyy palokunnan arvoa alentavasti, tai ei ole täyttänyt jäsenyysvelvoitteita, mukaan lukien aktiivisuusvelvoite. Jäsenyys- ja aktiivisuusvelvoitteet on kuvattu tarkemmin hallituksenhyväksymissä palokunnan osastojen johtosäännöissä liitteineen. Jäsentä pyritään mahdollisuuksien mukaan kuulemaan ennen erottamista. Päätöksestä ilmoitetaan erotetulle kirjallisesti. Päätökseen tyytymätön voi valittaa päätöksestä kirjallisesti palokunnan hallitukselle 30 vuorokauden kuluessa tiedoksiannosta.

Tuon pykälän perusteella palokunnan hallitus voi katsoa henkilön eronneeksi, mikäli ei ole kahteen vuoteen osallistunut palokunnan toimintaan mitenkään. Tuolla kirjauksella ehkäistään tilanne, että henkilöt, jotka ”roikkuvat” jäseninä vuosikausia osallistumatta lainkaan toimintaan, on selkeä määräaika, jonka jälkeen hallitus katsoo eronneeksi.

Haastava jäsen:

- erottaminen mahdollista yhdistyslain tai sääntöjen sallimissa tilanteissa
- muut kurinpitotoimet ovat myös mahdollisia, jos niistä on mainittu säännöissä
- erottamisperusteena huomattavasti vahingoittava toiminta (oppositio sallittua)
- erotettaessa oltava syy-yhteys vahingon ja erotetun jäsenen toiminnan välillä

6 § Jäsenmaksut ja muut tulot sekä omaisuus

Uutena asiana on, etteivät koejäsenet maksa jäsenmaksua, koska he eivät ole vielä varsinaisia jäseniä. Muutoksena myös jäsenmaksun päättäminen kevätkokouksen sijaan syyskokouksessa. Palokunta, jolla on

merkittävä määrä jäseniä tai jäsenmaksutuotot näyttelevät suurta osaa palokunnan liikevaihdosta voi kirjata, että seuraavan vuoden jäsenmaksuista päätetään jo kevätkokouksessa.

Palokunnan säännöissä on aina määrättävä, peritäänkö jäseniltä jäsenmaksuja vai ei. Tarkoituksena on, että yhdistykseen liittyvä voi säännöistä nähdä, liittyykö jäsenyyteen taloudellisia velvoitteita. Lisätty mallisääntöihin kohta: Liittymis- ja jäsenmaksu voi olla myös nimellinen tai nolla.

Palokunta voi säännöissään määrätä joko maksujen euromäärän tai määritellä maksuperusteet. Jäsenmaksujen tai maksuperusteiden ei tarvitse olla kaikille jäsenille samat, mutta ne pitää olla tarkasti kirjattu, jotta jäsenten yhdenvertaisuus toteutuu.

7 §

Palokunta voi toimeenpanna asianmukaisilla luvilla juhlia, arpajaisia ja varojen keräyksiä sekä vastaanottaa avustuksia, lahjoituksia ja testamentteja, harjoittaa palokunnan toimialaan liittyvää koulutus-, kustannus-, julkaisu- ja välitystoimintaa sekä hankkia ja omistaa kiinteää ja irtainta omaisuutta toimintaansa varten.

8 § Toimielimet

Ei muutoksia, säilynyt sellaisenaan.

9 § Kokoukset

Kevätkokouksen ajankohtaa on pidennetty toukokuun loppuun asti. Syyskokouksen ajankohtaa on lisätty joulukuuhun asti. Muutos parantaa kuluvan vuoden tilinpäätöksen toteutumista marraskuun sijaan entistä tarkemmin, joten hallituksen on helpompi esittää syyskokoukselle seuraavan vuoden budjettia aikaisempaa täsmällisemmin.

Palokunnalla voi olla myös yhden kokouksen järjestelmä, jolloin samassa kokouksessa hyväksytään edellisvuoden tilinpäätös ja vuosikertomus sekä kuluvan vuoden toimintasuunnitelma ja talousarvio. Yhden kokouksen malli sopii pienille yhdistyksille, joilla on pieni liikevaihto.

Tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla kokoukseen osallistuminen voi edellyttää ennakkoilmoittautumisen kokouskutsussa mainittujen ohjeiden mukaisesti.

Palokunnan kokoukseen osallistuminen tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla on pysynyt samana kuin aiemmin. Kannattaa huomioida, että etäyhteydellä toimiville jäsenille pitää varata mahdollisuus äänioikeuden käyttämiseen vaadittaessa lippuäänestyksellä eli salaisena. Tätä varten hallituksen pitää tehdä yhdistyslain mukaisesti äänestys- ja vaalijärjestys.

Jos palokunnassa on paljon jäseniä ja hallitus kokouskutsussa antaa mahdollisuuden äänestää tietoliikenneyhteyden avulla, piilee asiassa se vaara, että hallituksen hyvin valmistelevat toiminta- ja taloussuunnitelma asetetaan kyseenalaiseksi esim. jonkin ison hankinnan vuoksi. Henkilöt, jotka eivät ole palokunnan toiminnassa aktiivisesti mukana, voivat torpata hyvin valmistellun asian. Kannattaa siis tarkkaan pohtia saavatko jäsenet käyttää valtaansa etäyhteydellä. Tämä on hyvin palokuntakohtaista, eikä välttämättä ongelmia etäyhteyden käyttämisestä ole.

Lisätty sekä kevätkokoukseen että syyskokoukseen käsiteltäviin asioihin:

2. todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus sekä osanottajat.

Syyskokoukseen lisäksi kaksi täsmennystä:

9. päätetään hallituksen jäsenten lukumäärä ja tarvittaessa varajäsenet kalenterivuodeksi
11. valitaan yksi tai kaksi toiminnantarkastajaa ja varatoiminnantarkastajaa tai/ja yksi tai kaksi tilintarkastajaa ja tarvittaessa yksi tai kaksi varatilintarkastajaa

Toiminnantarkastaja/jien tai tilintarkastajan/jien valinta on palokuntakohtainen. Tilintarkastuslain 18.9.2015/1141 2 luvun pykälässä 2 Tilintarkastusvelvollisuus on selvitetty, että jos vain yksi tilintarkastaja

voidaan jättää valitsematta yhteisössä, jossa sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on täyttynyt enintään yksi seuraavista edellytyksistä:

1) taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa;
2) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa; tai
3) palveluksessa on keskimäärin yli kolme henkilöä.

Isommissa palokunnissa taseen loppusumma ylittyy helposti ja joissakin myös liikevaihto. Silloin pitää valita myös tilintarkastaja toiminnantarkastajan lisäksi.

Jäsenmaksusta päättäminen on siirretty keväästä syyskokoukseen.

Varsinaisista kokouksista ilmoitetaan viimeistään kaksi viikkoa ennen kokousta palokunnan ilmoitustaululla tai kullekin jäsenelle postitse tai sähköpostitse lähetettävällä kirjallisella kutsulla. Asia, jonka palokunnan jäsen haluaa kokouksessa käsiteltäväksi, on ilmoitettava kirjallisesti hallitukselle kevätkokouksen osalta tammikuun loppuun mennessä ja syyskokouksen osalta elokuun loppuun mennessä.

Eri osastojen on toimitettava hallitukselle oma toiminta- ja taloussuunnitelma hyvissä ajoin ennen syyskokousta. Ei ole hyvän hallintotavan mukaista, että osastot tuovat oman suunnitelmansa suoraan syyskokoukseen. Koska mallisäännöt sanovat, että osastot ovat pääsääntöisesti rekisteröimättömiä, niin vaikka osastoilla olisi oma pankkitili, on osastojen toimittava kokonaisuutena palokunnan alaisuudessa. Siten kaikki rahaliikenne pitää olla hallituksen ”näppien alla”.

Kevätkokouksen puheenjohtajaksi ei ole syytä valita palokunnan hallituksen puheenjohtajaa, palokunnan päällikköä tai hallituksen jäsentä, koska tilinpäätösasioista päätettäessä edellä mainitut ovat jäävejä. Vuosikokouksen puheenjohtajaksi valitaan yleensä joku palokunnan jäsenistä.

Hallituksen jäsen ei saa äänestää päätettäessä tilintarkastajan ja toiminnantarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta, tilinpäätöksen vahvistamisesta, taikka vastuuvapauden myöntämisestä, kun asia koskee hallintoa, josta on vastuussa.

Yhdistyksen kokouksen puheenjohtajaksi kannattaa valita henkilö, jolla on osaamista kokousten vetämisestä, sillä hän ratkaisee laillisuustulkintaa vaativat asiat:

- kokoukset pidetään asioiden päättämiseksi
- vuosikokouksen puheenjohtaja ei voi alistaa omaa menettelyään äänestykseen
- tulkinnasta tulee sallia keskustelu
- ei kuitenkaan äänestetä, vaan kokouksen puheenjohtaja ratkaisee laillisuustulkinnat yksin (toki esim. sihteerin tai muun henkilön avustamana)

Päätöksen moitteenvaraisuus:

- oikeutta kanteen nostamiseen ei ole, jos on myötävaikuttanut päätöksen tekoon (ei ole asian käsittelyssä ilmoittanut eriävää mielipidettä pöytäkirjaan)
- kanne on nostettava 3 kk kuluessa
- moitekanne voi johtaa ketjureaktioon siten, että esim. hallituksen valintaa moititaan -> kaikki myöhemmät hallituksen päätökset kaatuvat

Päätöksen mitättömyys asiassa kanteen moitteenvaraisuuteen ei ole määräaikaa.

Huom! Yhdistyslain muutos 27.10.2025 20 § Yhdistyksen kokous: Vaatimus kokouksen pitämisestä on esitettävä kirjallisesti yhdistyksen hallitukselle. Hallituksen on viipymättä vaatimuksen saatuaan kutsuttava kokous koolle. Jollei kokousta ole kutsuttu koolle tai vaatimusta ole voitu esittää hallitukselle, Lupa- ja valvontaviraston tulee kokouksen pitämistä vaatineen jäsenen hakemuksesta oikeuttaa hakija kutsumaan kokous koolle yhdistyksen kustannuksella tai velvoittaa hallitus siihen sakon uhalla. Jos yhdistyksen kotipaikka on Ahvenanmaan maakunnassa, hakijan oikeuttaa tai hallituksen velvoittaa kuitenkin Ahvenanmaan valtionvirasto.

10 § Ylimääräinen kokous

Ei muutoksia, säilynyt sellaisenaan.

11 § Hallitus

Palokunnan asioita hoitaa hallitus, johon kuuluu puheenjohtaja ja kolme - kuusi muuta jäsentä sekä tarvittaessa nolla - kaksi varajäsentä, joiden toimikausi on kalenterivuosi.

Puheenjohtaja ja varsinaiset jäsenet valitaan palokunnan syyskokouksessa kolmeksi kalenterivuodeksi siten että, vuosittain lähinnä kolmannes heistä on erovuorossa.

Mikäli hallituksen jäsen, jolla on toimikautta jäljellä, tulee valituksi puheenjohtajaksi, pitää puheenjohtajaksi valitun henkilön tilalle valita uusi henkilö, jolla on toimikautta jäljellä puheenjohtajaksi valitun henkilön jäljellä oleva määrä. Esimerkki: Hallituksen jäsen A, jolla on toimikautta vielä jäljellä yksi vuosi hallituksen jäsenenä, tulee valituksi puheenjohtajaksi. A:n tilalle kokouksen on valittava uusi henkilö B yhdeksi vuodeksi.

Yhdistystoiminnassa pääsääntö on, että yhdistyksen asioista päättävät jäsenet. Hallitukselle kuuluu päätösten toimeenpaneminen ja valmistelu. Itsenäistä päätösvaltaa hallituksella on vain niissä asioissa, joissa sille on päätösvaltaa laissa, yhdistyksen säännöissä tai yhdistyksen päätöksillä annettu.

Yhdistyksen asioiden hoitamiseen kuuluu yhdistyksen päätösten täytäntöönpanon lisäksi muun muassa yhdistyksen omaisuuden hoitaminen, asioiden valmistelu päätöksentekoa varten, yhdistyksen kokousten järjestäminen, henkilöstön valitseminen ja valvonta sekä yhdistyksen suhteiden hoitaminen viranomaisiin, järjestöihin ja muihin ulkopuolisiin tahoihin.

Hallituksessa on oltava vähintään kolme jäsentä. Näissä mallisäännöissä hallituksen jäsenmäärä on ilmoitettu liukuvaksi. Varajäsenet eivät osallistu hallituksen kokouksiin, jos kaikki hallituksen jäsenet ovat saapuvilla. Tästä voidaan erikseen ohjeistaa esim. hallintosäännöllä.

Yhdistyslaissa ei ole säädetty mitään hallituksen sisäisestä toiminnasta ja päätöksenteosta. VPK-yhdistyksen sääntöihin voidaan kuitenkin kirjata hallituksen toimintaa koskevia sääntömääräyksiä. Säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä hallituksen koollekutsumisesta, päätösvaltaisuudesta, päätöksentekotavasta, päätösten pöytäkirjaamisesta sekä pöytäkirjojen allekirjoittamisesta ja tarkastuksista.

Hallitus voi päättämänsä menettelyn mukaisesti tehdä päätöksiä kokousta pitämättä, jollei säännöissä määrätä toisin, esim. sähköpostikokous tai muu sähköinen väline. Tällaisessa tapauksessa päätös on kirjattava, varmennettava (hyväksytään seuraavassa kokouksessa) ja säilytettävä.

Hallitus ei voi itse valita uutta jäsentä eronneen tilalle. Hallituksella pitää olla säännöissä toimikauden pituus, ei voi olla elinikäinen. Hallituksella on hallinto- ja valvontafunktio.

Hallituksen on huolellisesti hoidettava yhdistyksen asioita lain, yhdistyksen sääntöjen ja yhdistyksen päätösten mukaisesti:

- hallitus on hierarkkisesti jäsenten alapuolella
- talouden ja omaisuuden huolenpito
- toimihenkilöiden palkkaus, jäsenten hyväksyminen
- ylemmät päätäntävallan käyttäjät eivät voi kumota hallituksen päätöstä, mikäli kyse hallitukselle yksinomaan kuuluvasta päätösvallasta
- hallituksen edustusoikeutta ei voi rajoittaa säännöillä
- hallituksen kelpoisuutta rajoittaa yhdistyslaki ja yhdistyksen tarkoitus, kelpoisuuden ylittävät toimet ovat pätemättömiä
- laissa hallitukselle määrättyjä tehtäviä ei voi delegoida palokunnan päällikölle

Hallituksen jäsen on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimessaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut yhdistykselle. Sama koskee yhdistyslakia tai yhdistyksen sääntöjä

rikkomalla yhdistyksen jäsenelle tai muulle aiheutettua vahinkoa. Kannattaa siis hankkia palokunnalle hallinnon vastuuvakuutus.

Mikäli palokunnan nimenkirjoittaja (esim. puheenjohtaja, palokunnan päällikkö, sihteeri ja rahastonhoitaja) on ulosotossa, niin asia ei estä henkilöä toimivasta nimenkirjoittajana. Olennaista on järjestää talouden hallinta siten, että ulosotossa olevahenkilö ei voi yksin käyttää yhdistyksen pankkitiliä, tämä koskee erityisesti taloudenhoitajaa. Muutenkin on varminta vaihtaa taloudenhoitajaa, mikäli hän on ulosotossa. Vaihdos on toimitettava sääntöjen mukaisesti usein ylimääräisellä kokouksella.

Kaikki maksut pitää hyväksyä myös toinen henkilö kuin pelkästään ulosotossa oleva. Tästä on syytä kirjata erillinen taloushallinnon päätös, ellei taloussäännössä ole asiasta mainintaa.

Maininta voisi olla, mikäli puheenjohtaja on ulosotossa, esimerkiksi: ”Puheenjohtajalla ei ole yksin oikeutta yhdistyksen pankkitilin käyttöön. Kaikki maksut hyväksyy puheenjohtaja yhdessä rahastonhoitajan kanssa tai kaksi hallituksen nimeämää henkilöä yhdessä. Puheenjohtaja ei osallistu omia palkkioitaan, kulukorvauksiaan tai muita henkilökohtaisia etujaan koskevien asioiden käsittelyyn. Yhdistyksen varat pidetään kaikilta osin erillään hallituksen jäsenten henkilökohtaisista varoista.”

On huomioitavaa, että vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi edustaa yhdistystä eikä toimia sen nimenkirjoittajana.

Hallituksen vastuun rajoittaminen:

- yhdistyslain, yhdistyksen sääntöjen ja hallitustyöskentelyn vaatimusten tunteminen
- aktiivisuus
- riippumattomuus
- esteellisyyssäännösten noudattaminen
- päätösten dokumentointi

Haastava johto:

- hallitus voidaan vaihtaa äänestämällä yhdistyksen kokouksessa
- tarvittaessa jäsenet voivat vaatia yhdistyksen kokouksen koolle 1/10 osan kannatuksella
- erottamista ei tarvitse perustella, eikä hallituksen jäseniä kohdella yhdenvertaisesti
- osastojen johto voidaan vastaavasti vaihtaa yhdistyksen sääntöjen tai ohjesääntöjen mukaisesti

12 §

Kokonaan uusi tehtävä:

9. huolehtia taloudesta ja omaisuuden hoidosta,

Hallituksen tehtävissä on tarkennettu kohtaa, jossa todetaan, että ”hälytystoimintoihin osallistuvalla päällystöllä ja muulla henkilöstöllä on hälytystoiminnan edellyttämä pätevyys ja varustus”.

Lisätty kunniamerkkien esittäminen hallituksen tehtäviin.

Huomioitavaa on, että näissä mallisäännöissä hallitus päättää palokunnan päällikön valitsemisesta sekä muusta tarvittavasta henkilöstöstä. Tämä järjestely mahdollistaa sen, että hallitus voi pitää yllä sopivaa tehtäväkiertoa palokunnan päällystössä ja muissa vastuutehtävissä.

Mikäli palokunnan säännöissä olisi palokunnan päällikön toimikausi esim. kaksi vuotta, voi päällikön vaihtaa vain vuosikokous kahden vuoden välein. Näissä mallisäännöissä sen sijaan hallitus voi päättää omassa kokouksessaan palokunnan päällikön vaihtamisesta, mikäli hallitus ei ole tyytyväinen päällikön toimintaan. Samoin muut vastuuhenkilöt voi vaihtaa, jos hallitus ei ole tyytyväinen vastuuhenkilön toimintaan.

Hyvä käytänne voisi olla, että hallituksen nimeämä palokunnan päällikkö esittää hallitukselle tarvittavat muut henkilöt palokunnan toimintojen hoitamiseksi. Sen jälkeen hallitus nimeää vastuuhenkilöt.

Näihin mallisääntöihin ei ole erikseen kirjattu yhdistyslain velvoitetta hallituksen pitämästä jäsenluettelosta. Luetteloon on merkittävä kunkin jäsenen täydellinen nimi ja kotipaikka. Käytännössä moni palokunta pitää jäsenluetteloa HAKA - Turvallisuusosaamisen hallinnointikannassa. Jäsenluettelo voi olla myös ruutupaperi, olennaista on, että sitä pidetään yllä.

EU:n yleiseen tietosuoja-asetuksen (GDPR) 2016/679 ja Suomen tietosuojalain 1050/2018 mukaan jäsenellä on oikeus saada tietoonsa kaikki itseään koskevat luetteloon merkityt tiedot. Säännöissä voidaan kuitenkin jäsenluettelon julkisuudesta määrätä laajemminkin.

HAKA – Turvallisuusosaamisen hallinnointikantaan kirjatuilla henkilöillä on oikeus katsoa omia tietojaan. Henkilö voi hakea omalla henkilökohtaisella käyttäjätunnuksellaan (sähköpostiosoitteellaan) HAKAsta salasanaa, jonka jälkeen henkilö voi kirjautua omiin tietoihinsa nähden kaikki itsestään kerätyt tietonsa.

13 §

Ei muutoksia, säilynyt sellaisenaan.

14 § Palokunnan nimen kirjoittaminen

Ei muutoksia, säilynyt sellaisenaan.

Tästä nimenkirjoittamisesta on isoja vaihteluita eri palokunnissa. Joissakin pelkkä puheenjohtaja yksin voi olla nimenkirjoittaja, joissakin pelkästään palokunnan päällikkö.

Erilaisia vaihtoehtoja nimenkirjoittamiseen:

1. Palokunnan nimen kirjoittavat puheenjohtaja ja palokunnan päällikkö yhdessä tai jompikumpi yhdessä sihteerin tai rahastonhoitajan kanssa.
2. Palokunnan nimen kirjoittavat hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja hallituksen määräämä varsinainen jäsen, kaksi yhdessä. Nimenkirjoittajan tulee olla täysi-ikäinen ja oikeustoimikelpoinen henkilö.

Suomi.fi-valtuudet mahdollistaa organisaation puolesta asioinnin palveluissa, jotka hyödyntävät Suomi.fi-valtuuksia asiointioikeuden tarkistamisessa. Suomi.fi-valtuuksissa yhdistykset ja muut yhteisöt voivat valtuuttaa henkilön hoitamaan asioita puolestaan. Valtuutus on sähköinen valtakirja, jonka tiedot tallennetaan valtuusrekisteriin. Yksi henkilö voi asioida palokunnan puolesta (kaksi nimenkirjoittajaa) ajasta ja paikasta riippumatta, koska tieto asiointioikeudesta on aina ajan tasalla. Suomi.fi-valtuudet tarkistaa oikeutesi perusrekistereistä (esimerkiksi väestötietojärjestelmä ja Patentti- ja rekisterihallituksen rekisterit) ja valtuusrekisteristä. Lue lisää Suomi.fi -sivustolla valtuuksista.

Nykyään mm. Palosuojelurahaston hakemukset tehdään sähköisesti Hae avustuksia.fi -palvelussa. Kannattaa siis antaa valtuutus yhdelle henkilölle hoitaa hakemuksia. Henkilö voi olla puheenjohtaja, sihteeri tai palokunnan päällikkö.

15 § Tilit

Ei muutoksia, säilynyt sellaisenaan.

Sovelletaan tilintarkastuslakia (1141/2015). On oltava joko tilintarkastaja tai toiminnantarkastaja.

Jos valitaan toiminnantarkastaja, hänelle tule valita varamies, molemmilla oltava riittävä osaaminen. Toiminnantarkastuksessa on arvioitava kirjanpidon ja tilinpäätöksen yleistä asianmukaisuutta sekä hallintoa mukaan lukien hallituksen pöytäkirjoissa mainitut päätökset. Keskeistä on saada yleiskuva vastaako tilinpäätös olennaisilta osin toimintaa.

Huom! Yhdistyslain muutos 27.10.2025 38 a § Toiminnantarkastus: Jos toiminnantarkastajaa ei ole valittu tämän lain tai yhdistyksen sääntöjen mukaisesti, Lupa- ja valvontavirasto määrää ilmoituksesta toiminnantarkastajan noudattaen vastaavasti, mitä tilintarkastuslain 2 luvun 8 §:n 3 ja 4 momentissa

tilintarkastajan määräämisestä säädetään. Jos yhdistyksen kotipaikka on Ahvenanmaan maakunnassa, määrää toiminnantarkastajan kuitenkin Ahvenanmaan valtionvirasto.

16 § Äänestykset

Muutettu pykälää siten, että myös kunniajäsenillä on äänioikeus: Palokunnan kokouksessa on jokaisella varsinaisella, kunniapuheenjohtajalla, kunniapäälliköllä ja kunniajäsenellä yksi ääni. Koejäsenyyden aikana, jäsenellä on puheoikeus yhdistyksen kokouksessa, mutta ei äänioikeutta.

Täsmennetty, että vain varsinaisella jäsenellä on yksi ääni. Huomattavaa on, ettei näissä mallisäännöissä koejäsenellä ole äänivaltaa. Yhdistyslain 25 §:n mukaan jokaisella 15 vuotta täyttäneellä jäsenellä on äänioikeus, jollei säännöissä toisin määrätä.

17 § Palokunnan sääntöjen muuttaminen

Ei muutoksia, säilynyt sellaisenaan.

18 § Palokunnan purkaminen

Muutettu toista kappaletta: Päätettäessä palokunnan purkamisesta jälkimmäisessä kokouksessa on samalla myös määrättävä, miten palokunnan omaisuus käytetään palokunnan tarkoitusta tukevan toiminnan hyväksi.

Purkautumisen jälkeen loppuselvitys on säilytettävä 10 vuotta, aineisto säilytettävä kuusi vuotta tilikauden päättymisestä. Loppuselvitys on tilin-/toiminnantarkastettava. Yhdistys on purkautunut, kun asiasta on tehty merkintä yhdistysrekisteriin.

19 §

Saavutetut jäsenoikeudet säilyvät.

Tämä on yleensä ollut tapana kirjata sääntöihin. Sääntöjä muuttaessaan palokunnan tulee huomioida, että saavutetut jäsenoikeudet, kuten ilmaisjäsenyys, säilyy.

Jos palokunnan jäsenet ennen sääntömuutosta ovat saavuttaneet esim. varsinaisen jäsenyyden alle 18-vuotiaana ja uusissa säännöissä alle 18-vuotias on nuorisojäsen ilman äänioikeutta, niin hallituksen on tarkkaan katsottava ennen vuosikokouksia, kenellä kaikilla on varsinainen jäsenyys ja ketkä ovat uusien sääntöjen mukaan nuoriso- tai koejäseniä. Ajankohta määrittyy yhdistysrekisterin sääntöjen hyväksymispäivämäärästä.